

MAGYAR UMBRIA

MAGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA. — SZERKESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK.

A szentmise áldozati jellege.

A vallásos élet központja az áldozat. Az áldozaton keresztül érintkezik a véges a Végtelennel, a teremtmény a Teremtővel. Amilyen az áldozat, olyan a vallás. Ha az áldozat tökéletlen, a vallás is tökéletlen; ha az áldozat tökéletes, a vallás is tökéletes. Az újszövetség a legtökéletesebb vallás, mert legtökéletesebb az áldozata. Szent hitünk tanítása, hogy oltárainkon a megdicsőült Krisztus jelenik meg a kenyér és bor színe alatt, midőn az Anyaszentegyház felszentelt papja kimondja felette az átváltoztatás szent ígét. Ennek a jelenlétnek kettős jellege van. Az Eucharisztia áldozat is, és szent-ség is.

A szentmise mint áldozat a legfönségesebb valóság, mert benne az emberré lett második isteni Személy, a mindenség Királya és az emberi nem Főpapja mutat be imádó, hálaadó, kérő és engesztelő áldozatot.

Hogy a szentmise áldozati jellegéről világos képet alkothassunk, vizsgáljuk először az áldozat szükségességét. Ez két forrásból ered: a teremtésből és a bűnbeesésből.

* * *

Az áldozat szükségességét először az a tény hozta létre, hogy Isten a teremtésben megdicsőítette a világot. Ezt az igazságot a következőkben igazoljuk. „Isten a Szeretet”¹⁾ Élet és tiszta tevékenység. Ennek a tevékenységnek célja a közlés. Istennek első közlése magában az isteni természetben történik, ahol a Szentháromság Személyei végtelen közlésükkel a legtökéletesebben szeretik és dicsőítik egymást. Istennek végtelen boldogságához ez a közlés teljesen elegendő; mégis, minden kényszerűség nélkül, akarta magát közölni a teremtés által is és ezért a világba a létnek, életnek végtelen skáláját szórta. A teremtmények hatalmas sorát alkotó anyag, erő, növény, állat, ember, szellemvilág ugyan véges mind létre, mind igazságra és jóságra nézve, de a teremtett világban benne van a testté lett Ige is, aki mint Isten végtelen, mégis mint ember, teremtmény.

Az Istenember a teremtett világ központja, aki jelenlétével a véges teremtménysort végtelen fokra emeli. Noha Krisztus időrendben később jelent meg a teremtett világban, mégis az isteni örök

¹⁾ Ján. I. 4, 16.

teremtő tervben Ő foglalja el az első helyet: „Ő a láthatatlan Isten képmása, elsőszülött minden teremtmény előtt, mert benne teremtett minden az égben és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, a trónusok és az uralmak, a fejedelemségek és a hatalmasságok egyaránt: minden ő általa és ő érette teremtett. Ő előbb van mindenél és minden ő benne áll fön”.¹⁾

Az Igéről mintázta az Atya a teremtményeket. Érte kapott minden teremtmény létet és a léttel igazságot, jóságot, szépséget és minden értéket. A lehetőség számára a lét, a lét számára az élet, az élet számára a tudatos élet, és az egész számára a végtelen élet megmérhetetlen nagy dicsőítés. Isten ezen adományai által megdicsőítette a teremtett világot. A véges adomány véges dicsőítés, a végtelen adomány végtelen dicsőítés. A legnagyobb dicsőítés a világ számára tehát a megtestesülés, mert ezáltal a Végtelen teljesen közli magát Ez az Isten legelső és legnagyobb gondolatának megvalósulása.

Mindezekért szükséges, hogy a teremtett világ is megdicsőítse a Teremtőt; és pedig minden teremtmény a maga természetének megfelelően. Ezt az igazságosságot így követeli. A viszontdicsőítés akkor lesz tökéletes, ha a teremtmények a kapott dicsőítéssel arányban dicsőítik az Istent.

Az értelmetlen lények öntudatlanul és szükségszerűen a természeti törvények megtartásával természetüknek megfelelően hirdetik a Főlény dicsőségét. Erről mondja a Zsoltáros: „Az egek beszélik Isten dicsőségét és az ő kezének munkáját hirdeti az égboltozat”.²⁾

Az értelmes és szabad lényektől tudatos és szabadakaratból folyó dicsőítést kíván az Isten. Az értelem tárgya ugyanis az igaz, az akarata a jó s végeredményben maga az Igazság és Jóság. Amikor az értelmes lények ezt felismerik, elismerik s magukat felajánlva a cél elérésére szentelik, akkor dicsőítik, vagyis imádják az Alkotót. Ezen felismerés, elismerés, felajánlás azután kibővül még hálaadás-sal és kéréssel is, mely abból a tudatból fakad, hogy Isten oly mérhetetlen értékekkel ajándékozta meg az értelmes lényeket, melyek feltétlen hálaára köteleznek; másrészt mivel birtokában van minden jónak, adhat ezután is azoknak, kik tőle kérnek.

A legtökéletesebb imádással a mindenség Királya dicsőíti a mennyei Atyát. Tökéletes imádása nem csak abból folyik, hogy ő a legtökéletesebb teremtmény, hanem a dicsőítés módjából is. Felismerésről nála nem is beszélhetünk, mert az Ige, aki felvette az emberi természetet, öröktől fogva ismerte az Atyát. Jézus Krisztus bár tudta, és ki is jelentette: „Atyám és én egy vagyunk”, mégis mint Istenember elismerte és megvallotta: „Az Atya nagyobb nálamnál”.³⁾ Egész földi élete főlényes imádás volt. Mikor a világra jött, engedelmességet fogadott mennyei Atyjának: Íme eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat”.⁴⁾ Mikor pedig közeledett földi

¹⁾ Kolosz. 1, 15—18.

²⁾ 18. Zs. 1.

³⁾ Ján. 14, 28.

⁴⁾ Zsid. 10, 7.

életének vége, örömmel számol be Istennek: „Én téged megdicsőítettem a földön, a munkát elvégeztem, amelyet rám bízál, hogy azt megtegyem“.¹⁾

Az Istennek járó dicsőséget megtagadták a lázadó angyalok és az el-ő emberpár. Isten dicsősége azonban nem szenvedhet kárt. A sértőnek bűnhődnie kell. A lázadó angyalok a pokolba hullanak, az első emberpár és utódai elvesztik a megszentelő kegyelmet és a dónumokat.

Mikor az ember tudatára ébredt szörnyű tettének, engesztelni akart. Így nyílt meg az engesztelő áldozat szükségességének forrása és született meg az engesztelő áldozat, mely ha elfogadásra talál, kibővül hála és kérő áldozattal, mivel ha az Isten kiengesztelődik, ismét megnyílik az a csatorna, melyen közli adományait.

Az engesztelő áldozat ereje nemcsak az áldozati tárgy értékétől, hanem annak elfogadásától is függ. Az ember évezredek kerésztül engesztelt, de bűntudatától nem tudott szabadulni, mert Isten a bűn teljes kiengeszteléséért nagy áldozatot kívánt. A második isteni Személy, aki a hypostatica unióban felvette az emberi természetet és így szoros viszonyba lépett az emberi nemmel — Főpapunk lett —, vállalkozott, hogy feláldozza magát a népért. „Meghalt egyszer a mi bűneinkért, az igaz a bűnösökért, hogy minket Istennek bemutasson“.²⁾

Krisztus tehát véres keresztáldozata árán kiengesztelte az Istent. Megtehetette ezt, mert mint ember szenvedhetett és meghalhatott és így valóságos engesztelő áldozatot mutathatott be; mint az Isten szeretett Fia pedig hathatósan közbenjárhatott. Isten el is fogadta ez áldozatot: „Mert egy áldozattal mindörökre tökéletesekké tette azokat, kik meg akarnak szentelődni. Bizonyságot tesz pedig nekünk a Szentlélek is; mert miután így szólt: Ez pedig a szövetség, melyet velük kötni fogok azon napok után, — úgymond az Úr: Szívükbe adom törvényeimet és elméjükbe írom azokat, és bűnükre meg gonoszágaikra már nem gondolok többé. Ahol pedig ezeknek bocsánata vagyon, már nincs többé áldozat a bűnért“.³⁾

Krisztus a kereszten értünk áldozta fel magát. Kitűnik ez a Szentírás ezen szavaiból: „Ez az én testem, mely értetek adatik“.⁴⁾ „Ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára“.⁵⁾ Ebből az következik, hogy helyettesíti azt az áldozatot, mellyel az ember a bűnbeesés után tartozik az Istennek. Tehát a keresztáldozat valóságos imádó, hálaadó, kérő és engesztelő áldozat.

A Megváltó ezen egyetlen tökéletes áldozatának újbólvaló bemutatását rendelte el az utolsó vacsorán, mikor azt mondotta: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“.⁶⁾ Ezen szavakkal hatalmat adott apostolainak és utódaiknak, hogy áldozatát az újszövetség

¹⁾ Ján. 17. 4.

²⁾ Szt. Péter I. 3. 18.

³⁾ Zsid. 10—19.

⁴⁾ Luk. 22. 19.

⁵⁾ Mt. 26. 28.

⁶⁾ Luk. 20. 19.

oltárain ismételten bemutatthassak. Ez az áldozat, a szentmise-áldozat, melynek áldozati jellegét a következőkben foglaljuk össze.

A szentmise nem új áldozat abban az értelemben, hogy új érdemek szerzésének forrása. Krisztus Urunk azáltal, hogy egyszer bemutatta és feláldozta magát, örök érvényű és végtelen értékű áldozattá lett. Ami örök érvényű és végtelen értékű, az nem szorul megújításra. Krisztus az égben most már az egész örökkévalóságon át, mint áldozat szerepel. a Jelenések könyve bemutatja Őt ezen áldozati állapotában: „Íme a trón és a négy élőlény között és a vének közepette Bárány áll, mintegy megölve”.¹⁾ Az égiek nagy dicsőséggel veszik körül és nagy szóval hirdetik: „Méltó a Bárány, aki megöletett, hogy övé legyen a hatalom és istenség és bölcsesség és erő és tisztelet és dicsőség és áldás!”²⁾

Ez az áldozat végtelen értékű is: „Mert Jézus nem kézzel alkotott szentélybe lépett be, mely a valóságnak jelképe volt, hanem magába az égbe, hogy most az Isten színe előtt megjelenjék értünk; nem azért, hogy gyakran áldozza fel magát, miként a főpap évről-évre bemegy a szentélybe idegen vérrel; különben gyakran kellett volna szenvednie a világ kezdete óta. Így pedig egyszer jelent meg az idők teljességében, hogy áldozatával eltörölje a bűnt”.³⁾ Egyetlen áldozata által tehát örök áldozatunk és örök Főpapunk lett az Istennél.

A Szentatyák, különösen Aranyszájú Szent János, Szent Ambrus. Nagy Szent Gergely, egybehangzóan tanítják, hogy Krisztusnak az égben is meg kell őriznie áldozati jellegét. Ez következik az ő örök főpapságából, mivel nem lehet pap áldozat nélkül. Ha tehát az ő főpapsága örök, öröknek kell lennie áldozatának is, ami nem más, mint a Golgotán feláldozott szent embersége. Tehát ugyanaz a pap és az áldozat.

Az örök áldozat fönmaradásának szükségessége abból is következik, hogy a szentmise valóságos áldozat. A valóságos áldozatnak pedig lényeges része a jelenben, jövőben vagy múltban feláldozott áldozati tárgynak a felajánlása. A szentmisében nem történik feláldozás. Itt az áldozati tárgy, a kereszten feláldozott Krisztus. Az áldozati tárgyat tehát egyáltalán nem a miséző pap áldozza fel. Az átváltoztatás szavainak erejénél fogva csupán csak megjeleníti a megdicsőült Krisztust a kenyér és bor színe alatt. Szükséges tehát, hogy a megdicsőült Krisztus magán viselje az áldozati jellegét.

Amint látjuk lényeges, szoros kapcsolat van a mennyei és a szentmise-áldozat között. A pap a szentmisében a mennyei áldozatot ajánlja fel. A mennyei áldozat csak egy és ez nem szorul megújításra. Ennek az áldozatnak áldozati megnyilvánulása pedig annyi, ahány szentmisét mutatnak be a felséges Istennek. A szentmise megújítása már szükséges, mert ebben közli Krisztus a keresztáldozat érdemeit.

¹⁾ 5, 6.

²⁾ 5, 12.

³⁾ Zsid. 9, 24—27.

Megváltónk midőn az utolsó vacsorán elrendelte áldozatának megújítását, hatalmat adott az Egyháznak szent teste és vére felett. Ezen hatalomnál fogva hozza le az égből Krisztust oltárainkra. A szentmisében a felajánló az Egyház. Az utolsó vacsorán Krisztus úgy ajánlotta fel magát mint aki meg fog halni, a kereszten mint aki meghal, a szentmisében pedig mint aki meghalt értünk. A feláldozás csak a kereszten valóságos.

A keresztáldozat, mint láttuk, végtelen értékű, több, mintha a világ kezdetétől a világ végéig Istennek tetsző áldozatot mutatnának be az emberek. Isten azonban az embertől nem követelhet többet, mint amennyivel tartozik. Ezt igazságossága nem engedheti meg. Márpedig az ember tartozása Istennek csak véges. Krisztus áldozatának értéke pedig végtelen. Ebből az következik, hogy akárhányszor mutatja be az Egyház Krisztus áldozatát az emberiség helyett, annak áldozati értékét soha ki nem merítheti. Tehát minden szentmisében végtelen értéket áldozunk, melyben bennfoglaltatik a mi véges tartozásunk is. Ez a véges tartozás azonban soha sem lesz annyi, mint amennyit a végtelen értékű áldozat ér.

A szentmise tárgyi értéke tehát végtelen. Végtelen imádás, hálaadás, kérés és engesztelés. Alanyi szempontból azonban a szentmise értéke, gyümölcse, érdeme függ az áldozatot újólág bemutatók erkölcsi állapotától is.

A szentmise gyümölcseinek nagysága függ az Egyház, az áldozatot bemutató pap és az abban résztvevő hívek szentségétől. Krisztus mystikus testének tagjai annál bőségesebben részesülnek a végtelen értékű áldozat gyümölcseiben, minél szorosabb viszonyban vannak a fejjel.

Tehát az áldozatot bemutató pap és az áldozatban résztvevő hívek buzgósága fokozhatja a szentmise gyümölcseit.

Az imádó és hálaadó jellegnek célja az Isten. Tehát a szentmise-áldozat által létrejövő végtelen imádás és hálaadás teljes értékben dicsőséget és hálát nyújt Istennek. A kérő és engesztelő áldozat végtelen értékének gyümölcsei már csak véges fokban közölhetők, mivel a kérés és engesztelés emberek számára történik. Ember pedig bármennyit is kap, csak végest kap. Ahhoz is, hogy ezt a legtöbbet kaphassa, tökéletes Krisztusba kapcsolódás szükséges a tökéletes szeretet által.

Amint láttuk a szentmise-áldozat minden erejét az égi áldozatból veszi. A kenyér és bor színe alatt a megdicsőült állapotban levő örök Főpap és örök áldozat jelenik meg az átváltoztató szavak kimondásakor. Tehát a szentmise-áldozat elsődleges és igazi bemutatója maga Krisztus; a pap csak segítő eszköze.

Ezen áldozatával Krisztus ugyan új érdemeket nem szerez, de erre nincs is szükség, mert a keresztáldozat érdemei végtelenek. A szentmisének a célja nem új érdemek szerzése, hanem a meglevőknek folyósítása.

* * *

Íme röviden a szentmise áldozati jellege. Az első részben fontosnak tartottuk az áldozat szükségességéről általában szólni, hogy alapot nyujtsunk a második rész tökéletesebb megértéséhez. Szemlélve Istennek járó nagy tartozásunkat, jobban kidomborodik előttünk Isten irgalmának megnyilatkozása a kereszten és a szentmisében, ahol érettünk, helyettünk szent Fia mutatja be magát áldozatul.

Krisztus ezen áldozatával lehetővé teszi a vallásos élet céljának megvalósulását, mert általa találkozhat a véges ember a végtelen Istennel. Ugyanis az áldozat maga Krisztus, aki öröktől fogva egyesülve van az Atyával. Az emberre csak egy feltétel kötelező: legyen egyesülve Krisztussal.

Segédkönyvek:

1. Maurilio de la Taille, S. J.: *Mystérium fidei.*
2. M. Lepin: *L'idée du sacrifice de la messe.*
3. P. Chrysostome: *Le motif de l'incarnation.*
4. Bp. Növ.-papság: *Az ezerkilencszáz éves szentmise.*

Fr. Otmár.

A mechanizálás és a társadalmi kérdés.

A mai kor léplezhetetlen törekvése arra irányul, hogy az emberi munkaerőt a termelésből mindjobban kiszorítsa. Erre eszköz a mechanizálás, jobban mondva az automatizálás. A cél elég biztosan érhető el, hiszen a technika ma már óriási tökéletesedést ért el. A további rohamos fejlődés a közeljövőben már nem valószínű, legalább is abban a mértékben, mint ~~azt~~ az utolsó évtizedben láthattuk. Így inkább a már meglévő ~~találmányok~~, felfedezések célszerű kihasználására fekteti a technika a fősúlyt. Az eszközök tehát megvannak a mechanizáláshoz, és semmi sem akadályozza azok kedvező alkalmazását. Ha a célt nézzük, amire a technikai vívmányokat ma elsősorban felhasználják, úgy sajnos azt kell tapasztalnunk, hogy az túlnyomóan anyagi előnyök elérésére irányul. Nem hiányoznak ugyan olyan optimisták sem, akik az emberiségnek felszabadítását — a munka igája alól — látják a mechanizálásban és így nagy lelkesedéssel üdvözlik azt. Ez azonban sajnos csak utópia és minden komolyabb alapot nélkülöz.

Nézzük, miként használják ki ma a technikai tökéletesítéseket és vívmányokat. A főelv minden üzemben: nagyobb termelés elérése minél csekélyebb üzemköltséggel. Az üzemköltségeknek nem éppen jelentéktelen része pedig a munkabér. Ezért kívánatos, hogy a munkabért, amennyire csak lehetséges, a legkisebb mértékre csökkentsék. Vegyük még figyelembe, hogy a tömeggyártás, amely a legnagyobb hasznot biztosítja, kézi munkával alig eszközölhető. Kézimunkával ugyanis sohasem érhető el az a pontosság és egyöntetűség, ami a tömeggyártás alapja és főfeltétele, hanem csakis gépmunkával. Elmés találmányok és ötletes tökéletesítések ma már nagyon könnyűvé teszik ezeknek a kívánalmaknak a teljesítését. Tömeggyártásra olyan nagyszerű automatáink vannak, amelyek még a legkényesebb igényeket is tüneményesen kielégítik. Számtalan az olyan iparcikk, melyet a megmunkálatlan nyersanyagból egyetlen automatagép hajtásnyi pontossággal állít elő. Három-négy sőt még több, ilyen automata csak egyetlen embert igényel, ki inkább csak felügyel.

Nemcsak az iparban, hanem a kereskedelemben is egyre nagyobb tért hódítanak az automaták. Gondoljunk az automata távbeszélő, távíró berendezésekre, a gépkönyvelésre, számológépekre stb. Mindezek nagy precizitással és gyorsasággal dolgoznak, és ráadásul sokkal kevesebb helyet foglalnak el, kevesebb gondot kívánnak.

Az eddigi kísérletek fényesen váltak be, és most egyre újabb és merészebb tökéletesítésekben fáradsz az arra illetékesek. Nézzük azonban, vajjon tényleg gazdaságosabbak-e ezek az automata berendezések? Kielégítik-e olyan mértékben a hozzájuk fűzött reményeket, amint azt elvárják? Látszólag igen, de ha a dolgok mélyére nézünk, és a huzamosabb időn át való használatukat is figyeljük, aligha marad véleményünk ugyanaz.

Nem járunk éppenséggel tévúton, ha a mai nagy anyagi és lelki szociális nyomor egyik főokát a mechanizálásban keressük, és nem merész állítás, hogy gazdasági és erkölcsi krízisünket éppen a technika óriási haladása, a mindent mechanizáló és automatizáló törekvése okozza jórésben.

A mechanizálásnak köszönhető elsősorban a munkásosztályok nagyfokú elszegényedése, a középosztályok kiveszése és az óriási mérveket öltő munkanelküliség.

Nézzük először a mechanizálás hatását a gyárosra. Mint már láttuk, ennek célja nem más, mint kevés befektetéssel nagy hasznot húzni, ami tömeggyártással és az emberi munkaerő csökkentésével érhető el legbiztosabban és legkényelmesebben. Más szóval a gyáros automatizálja az üzemét. A feleslegessé vált munkásokat pedig egyszerűen elbocsátja; a gyártás munkások nélkül is nagyszerűen megy.

Egy kis hiba azonban mégis csak becsúszott a számításokba. Ugyanis az elbocsátott munkások máról-holnapra kereset nélkül maradtak. Mit csinálnak ezek? Elsősorban, mivel rendszeres munkát másutt sem kapnak, jövedelmük teljesen, vagy legalább is jórésben elmarad és így következőképpen életszükségleteiket a lehető legminimálisabbra kénytelenek csökkenteni. Más szóval: kilépnek az árucikkek rendszeres fogyasztóinak sorából. Ezt a kilépést azonban nemcsak a munkás érzi meg, hanem az egész kereskedelem, és így közvetve a gyáros is, aki óriási iparcikkhalmazát, melyet még a régi fogyasztási viszonyoknak megfelelően állított elő, nem tudja olyan kedvezően a piacon elhelyezni, mint azelőtt. Ez a folyamat természetesen nem máról-holnapra áll elő, hanem lassan, legtöbbször csak évek múlva.

De még más oldalról is ráfizet a gyáros előbb-utóbb. Az új gépek beszerzési költsége sokszor oly nagy, hogy az a megtakarított munkabérral semmiképp sem arányos. Így aztán az iparcikk ára a legtöbb esetben ugyanaz marad, kisebbfokú árcsökkenés ritkán észlelhető. Ezt természetesen megint csak a piac érzi meg és nem egyszer a fogyasztók újabb csökkenését vonja maga után.

Egy ideig ugyan különböző spekulációkkal még megtartható az egyensúly, de előbb-utóbb a gyáros raktári készlete annyira megnövekszik, hogy azt semilyen piac sem képes felemészteni. Ekkor jön létre a kisebb és kevésbé versenyképes üzemek csődje, amelyek rendszerint valamely nagyobb vállalatba olvadnak. Ezek a mamutvállalatok ma még nagyszerűen tartják ugyan magukat, létüket azonban leginkább a világ legkülönbözőbb helyein lévő fiókvállalataiknak köszönhetik, amelyek révén sikerül mindig kedvező piacokat teremteniük. De hogy meddig tudják ezek a nagyvállalatok magukat tartani, nagyon kétes. Több alkalmazottat ők sem foglalkoztatnak, termelésük mégis óriási nagy. Így kétségtelen, hogy mihelyt az elszegényedés még szélesebb körökben elterjed, az ő piacuk is meg fog csappanni, és így a bukást ők sem kerülhetik el.

A középosztályok kipusztulását is nagy mértékben ezek az automatizált nagyüzemek okozzák. Az ipar terén ez már be is állt:

kisiparos ma alig van. És azok is, akik ma még tartják magukat, aligha fognak sokáig létezni, mert a modern gyáriparral képtelenek a versenyt felvenni. A fogyasztóközönség szívesen eltekint az árú minőségétől, és inkább olcsóbbat vásárol, ha az mindjárt silányabb is. A kisiparosok a gyáriparral szemben e téren teljesen lemaradnak és ma már leginkább javítási munkálatokból élnek, új munkát alig latnak. Az ipari gócpontoktól távolabb tűrhetőbb valamivel a helyzet, de újabban a nagyvállalatok éppen a vidéki lerakatokra fektetik a fősúlyt, hogy árúiknak megfelelőbb piacokat biztosítsanak. Így a vidékről is egyre jobban és jobban kiszorul a kisipar.

Sokan ugyan még sok jót remélnek az állam kisiparvédelmi rendelkezéseitől, de amint azt az elmúlt évek bizonyították, ezek az üdvös rendeletek vajmi keveset lendítettek a kisiparosok sorsán. Egyre több és több kisiparos kénytelen műhelyét bezárni.

Mi lesz most már ezekkel a műhelyeiket bezárni kényszerült mesteremberekkel? Egy részük el tud ugyan helyezkedni különböző gyárakban mint egyszerű munkás, vagy napszámos, de legnagyobb részük a gyárakban a mechanizálás révén feleslegessé vált munkások sorsát fogja osztani: munkanélküliekké lesznek.

Nem kerülheti ki azonban figyelmünket az a kimondhatatlan lelki kár sem, amelyet a mechanizálás a munkásnál és munkaadónál egyaránt előidéz.

Az utóbbi időben elég alkalmunk lehetett megfigyelni a gépek erkölcsromboló hatását, melyet azok a munkaadókra gyakorolnak. A gyárosok a gépeket kizárólag saját nyereszkesedési vágyaik kielégítésére használják ki. Valóban ezek kitűnő meggazdagodási forrásoknak bizonyultak. Egy pillanatra sem döbben meg a mai gyáros lelkiismerete, ha arról van szó, hogy kedvezőbb üzlet szempontjából, silányabb minőségű árút készítsen.

A modern gyáros alkalmazottjainak a szószeros értelemben vett kizsákmányolásától sem riad vissza. Nem kell csupán az alacsony munkabérekre gondolni. Sok más olyan dolog van, amellyel a munkást tervszerűen megrövidítik. Így pl. hogy csak egyet említsünk, nagyon sokszor a munkások kellő testi épségét is erősen veszélyeztetik. Ha aztán a munkás a gyár mulasztásából munkaképtelenné válik, minden lelkiismeretfurdalás nélkül mást alkalmaznak, vállalkozó akad elég. A legszükségesebb védőintézkedéseket és biztonsági rendszabályokat ugyan állami törvények is sürgetik és követelik, de ha az ezek betartásából származó költségek az esetleg fzetendő büntetési költségeket felülműlják, úgy nyugodtan elhagyják azokat. Résztét, felebaráti szeretet, emberséges bánásmód, a mai gyáros előtt teljesen ismeretlen fogalom. Egyetlen istene a vagyon, amelyért semmi áldozattól nem riad vissza.

A munkásoknál még szörnyűbb pusztításokat visz véghez a mechanizálás. Ha össze akarnánk írni mindazt a szellemi nyomort, mindazokat a lelki betegségeket, melyeket a mai automata gépek előidéznek, úgy kötetekre menő anyagot találnánk.

A gép lelketlen holt anyag marad akkor is, ha alkotója még oly sok szellemességet öntött is belé. Akik pedig nap-nap után, naphosszat azokkal foglalkoznak, velük dolgoznak, lassan-lassan elgépiesednek, elanyagiasodnak, hozzá szoknak ahhoz, hogy körülöttük minden csupa gép, csupa anyag, mely boszorkányos fufanggal képes a legkülönbözőbb furcsaságokat előállítani, olyanokat is, amelyekre az ember nélkülök képtelen lenne.

A gép az emberi természettel homlokegyenest ellenkezik. Az élet, csupa változás, az pedig állandóan változatlan. Az ember nemcsak maga változik, hanem lelke másban is keresi a változást, és abban leli örömét. A gép pedig, még a mellette, vele dolgozó ember kedvéért sem változik. Így a gép mellett dolgozó ember szellemi tevékenysége lassan egészen kikapcsolódik, csupán teste működik. Ma a gépmunkástól szakképzettséget nem követelnek, a betanítás pár óra munkája, azután heteken, hónapokon, sőt éveken át mindig ugyanazt csinálja.

Ezek után egyáltalában nem csodálható, ha az ilyen ember a szokottnál nagyobb vágygal, szinte mohón keresi a változást. Ennek az embertípusnak a szeme már csak a mozivászon nagyon gyorsan pergő izgalmas képein, füle pedig csak ultraütemes jazz zenén tud gyönyörködni. A régi művészet, a kedélyes szórakozás legkevésbé sem tudja kielégíteni, figyelmét lekötöni, annyira belecsömörlött az egyhangúságba. A mai automaták nagyszerű keresle'i forrást képezhetnének az ideg orvosoknak, ha ugyan annak a szegény embernek pénze is volna ideg orvosra.

Nem csodálható tehát, ha az ember így lassan-lassan egészen megfélemedezik arról, hogy lelke is van. Még egy rossz oldala van a gyárrendszernek: nagy tömegben dolgoznak a munkások, kevés a felügyelet. Nagyon csekély a munkabér, amelyért kénytelenek dolgozni, és tudatában vannak, hogy igazságtalanul kihasználják őket. Így azután amennyire csak lehet, kárpótolják magukat: lassan dolgoznak, a szigorúan megkövetelten kívül semmit sem tesznek. A modern munkás az utolsó pillanatban érkezik munkahelyére és a lehető legkorábban hagyja el azt. Lelkiismeretlensége munkaközben a lehető legnagyobb, hiszen végzett munkájához semmi szorosabb kapcsolat nem fűzi. Munkahelyén csak kényszerből dolgozik, a munkában nem talál örömet.

Ilyen körülmények között nem csodálható, ha a munkás ezt a lelkiismeretlenséget — a gyárat elhagyva — magával viszi a családi életbe is. Kérdés azonban, lehet-e ma egyáltalában a munkásnál családi életéről beszélni? Azt az életet, amelyet a mai munkás él, mindennek nevezhető, csak éppen családinak nem. A „család” valamennyi tagja dolgozik. Különböző időben jönnek haza, ki-ki más időben eszik, jóformán soha sincsenek együtt. Sokszor még éjjel sem, mert egyesek éppen akkor dolgoznak. Otthona nyomorult, meg sem érdemli az otthon nevéét, tehát nem csoda, ha semmi sem vonza őt ahhoz. Mihelyt csak teheti, hátat fordít otthonának és másutt keres

magának szórakozást, otthont. Így már érthető, hogy miért nem találunk ma családi életet a munkásoknál.

A mai gyárrendszerben erkölcsi szempontból ugyancsak nagy veszedelmet jelent az a körülmény, hogy férfi és női munkások együtt, egy műhelyben, egy munkaasztalnál dolgoznak. Ennek a körülménynek erkölcsi rosszását említeni teljesen felesleges, de ezek után nem lesz már annyira furcsa, hogy miért beszélnek ma annyit feminizmusról, emancipációról. Úgy a nő, mint a férfi gyakorlatilag tapasztalhatja, hogy a nő munkateljesítménye nem marad sokkal a férfié mögött, sőt bizonyos esetekben azét még felül is múlja. És hogy ezek mind nem egészséges tünetek, az mindenki előtt világos és kár róla hosszasan beszélni.

Mindezeket figyelembe véve, nem fogunk azon sem megütközni, hogy ma oly nagy az erkölcsi süllyedés, nemcsak a munkásosztálynál, de a kapitalistánál, sőt még a középosztály korcs-maradványánál is. A munkás, amíg dolgozik, mint fentebb láttuk, lassan, de biztosan elveszti minden nemesebb lelkitehetségét, és ha aztán egy szép napon azt a kis keresetét is elveszti, máról-holnapra a legnagyobb nyomorba kerül. Ez az ember mindenre kapható, semmitől sem riad vissza. A sötétség emberei nem késnek ezt a helyzetet kellően kihasználni és az ilyen embereket aljas céljaiknak megnyerni. A legtöbb esetben azonban nincs is szükség az ilyen agitációra, a bűn felé vezető utat maguktól is megtalálják ezek a nyomorultak.

Ne kerülje ki azonban figyelmünket az se, hogy a gyárrendszer mellett az ipari termelés szükségszerűen összpontosul, aminek ugyancsak megvan a maga káros következménye. Bonyolultabbá teszi a kereskedelmet. A fogyasztó soha sem fog a gyárostól közvetlenül vásárolni, sőt még a kiskereskedőhöz sem kerül közvetlenül az áru. Amíg az ipari termék a termelőtől a fogyasztóig eljut, addig nagyon sok kézen kell keresztülmennie. Szállító, nagykereskedő, újabb szállító, kiskereskedő -- mind azon az egy árucikken akar meggazdagodni, és pedig a fogyasztó kárára. A fogyasztó előtt pedig el lévén zárva a további gazdagodási lehetőség, kénytelen igényeit és ezzel-szükségeit is korlátozni, amit piac és rajta keresztül a termelő és kereskedő, elég érzékenyen vesznek észre.

Ne felejtjük azonban el, hogy ma már nyakig vagyunk ezekben a bajokban, és hiába volna a gyáriparnak vétót kiáltani. Az sem segítene e bajokon, ha máról-holnapra a régi erkölcsöket lehetne csodálatos módon visszaállítani, mert a gépek megint hamarosan visszasülyesztenék az embert a mai állapotokba. Gazdasági úton sem lehet ezeket a bajokat egyhamar megoldani, lehetetlen ugyanis azt a ma már milliókra menő munkanélküli tömeget a gyárrendszer fenntartása mellett tartósan foglalkoztatni. És a nagy háború, vagy tömeghalálozás is csak átmenetileg segíthetne a bajokon.

Tévedés lenne azonban azt hinni, hogy valami általános géprombolással meg lehetne szüntetni ezt a kaoszt. Pusztítással ritkán lehet valami jót elérni. Egyébként is örök szégyene lenne korunk-

ra, ha azt, amire olyan büszke, nagy technikai felkészültségét kénytelen lenne lerombolni, sőt emlékezetünkéből is kitörölni, csupán azért, hogy megtudjunk élni. Ez szószeros értelemben vett saját zsírunkba fulladást jelentene. Igaz, nagyon közel állunk hozzá. Minderről természetesen szó sem lehet, hanem más utakat kell keresni és találnunk, mert, különben igen gyászos emléket hagyunk magunk után.

Fr. Lúcius.

Üzentek az ormok.

A szél zenélt. Örült zeneművészként
 rádübörgött borús ablakomra.
 A hegyekről jött: üzentek az ormok:
 gyere, ne légy a városok foglya.
 A város kőszívű, gépzajos, kevély,
 a város kegyetlen, torz, mostoha,
 gyere el hozzánk a szűz-magasokba
 te városok beteg, bús vándora.

Gyere: itt az erdők szerelme ringat,
 a szellők ezüst-hulláma csókol.
 Gyere: tiéd a mocsoktalan mámor,
 gyere mielőbb, gyere még jókor.
 Gyere szívedre vinni a mély csendet,
 kéttüdővel szívni a lég-eget,
 gyere . . . Gyere, mert eltemet a város,
 elpusztúlsz te ott; gyere, míg lehet.

Vagy elfeledted a kis hegyi falut?
 Megigézett a városok fénye? . . .
 Bús szemednek jobb a berkek homálya,
 gyere el hozzánk beteg-szegényke;
 a rezedás kertek most is szeretnek,
 a hegyipatak most is sír érted,
 gyere, szeretünk, mint madár a tavaszt,
 naponkint várjuk megérkezésed.

Gyere, te eltévedt kis hegyi zerge,
 (zord falak közt vergődő szirt-király,
 fáradt szívedbe paikos ritmust lopunk,
 mellednek zörejét (jaj, de zihál!)
 megszalasztjuk varázsos balzsamunkkal...
 Ezeket zörögte nagy-sietve
 a hírnök-szél erdőillatos keze,
 s eltűnt . . . Utána szálltam a hegyekre . . .

Fr. Béda.

Renaissance-kor és Madonnái.

Csodálatosan termékeny szeretet nyilvánul meg az anya és gyermek egymásra utalt életében. Mily szomorú ama nő arca, akit az Isten áldása messze elkerült és így az elsuhanó évek nem érlelnek szíve fáján gyümölcsöt. És nézzük az árvát. Messzeségbe fűrődő tekintete édesanyjai arcot keres. Szíve rejtekén él egy homályos sejtés kiirthatatlan szeretet, mely a nem ismert, de annál inkább kívánt édesanyjai arcot, szépség-színekbe burkolva, emlékképpé formálja. Valahogy így vagyunk mi is. Mi se láttuk égi anyánkat Máriát. Kétezer év feküdt közénk gigászi távlatával, multat építő ködével. Minket is elfog a tisztelettel telített kíváncsiság, hogy az Úr Jézus anyját s egyben a mi anyánkat is lássuk. Képzeloerőnk ecsetje az áhítatos szeretet festékére tapint s elénk festi — ha oly halványan is és csupán gondolatban — égi Anyánk bájos alakját. De nincs emberibb dolog, mint az, hogy amit gondolunk látni is akarjuk. Ez a kíváncsiság vonultatta fel a máriafestők hosszú sorát, akik Istentől ihletett tehetségükkel elénk tárják a máriaképek csodás változatosságát. Igen Csodás változatosságát, mert ahány festő annyi máriarc, sőt sokkal több, mert a tapasztalat szerint egy festő se bírt két egyforma máriarcot alkotni. Sajátos lelki alkatuk s hullámozó kedélyhangulatuk szerint sokféleképpen alkották meg Máriának dicsőfényes alakját. Annyi bizonyos, hogy a madonnafestés mindig első helyet foglalt el a festők programjában s alig ismerünk hírneves festőt, aki ne szentelt volna képet Máriának. Én itt a nagy renaissance-festők Madonnáiról óhajtok írni. Dolgozatomat két részre osztom: az elsőben megfestem a renaissance-kor főbb jellemvonását s ezzel kapcsolatban az azt megelőző bizánci- és középkort is. A másodikban szólok a Madonnákról.

A művészet történetében iránytszabó fontossággal bír a művészetnek és természetnek a viszonya. E viszonynak céltudatos, irányzatos növelése vagy csökkentése elkülönítő hatással bír s ez az elkülönítés termi a különféle korokat. Úgy gondolom, a bizánci kor s az ezt követő renaissance-kor elütő vonását is e viszonyban jelölhetnék meg.

A bizánci kor ugyanis messze élt a természettől. A természet csak annyiban érdekelte, hogy elgondolásaihoz a konkrétumot belőle merítette. A bizánci kor művészei nem ábrázolták a természetet s félve menekültek az emberi testtől mint ilyentől. Alkotásaik kiragadnak minket a természet öléből s a valóságtól messze elvonatkoztatott képzelet világába vezetnek, ahol a mennyországot, szenteket, Szűz Máriát szemléljük. Ez az irány a középkoron át még jobban erősödik.

De vajjon mi hozta létre a középkor emberében ezt a ridegséget, közönyteliséget, mondhatnám ellenséges érzületet a természettel szemben? Felelek: A hit s a gyermekiesen egyszerű szűztiszta áhítat. A legteljesebb szép az Isten és közvetlen környezete. mondja

a középkori ember s ugyanezt valja a festő is, amikor ecsetjét áhítatos ihlettséggel csak szentek és mennyei jelenetek ábrázolására használja. Szemben áll itt egymással az ég s a föld a természetes és természetfeletti, a test és lélek.

Az érzékeny középkori lélek büntől irtózó öntudata hatványozott mértékben szemléli az emberi természet fekete karcolatait. Ott lebeg előtte elrettentő példaként az ókor görög és római embere. Ez szerette a természetet, de csak annyiban, amennyiben testének élvezetet nyújtott. Babér és repkény levelet tép, hogy homlokát körülövezze, nárdus kenettel gondozza testét, puha rózsaágyra dől, hogy Vénusznak áldozzon s a gyönyör mézével ajkán az élet szépségeiről álmodozzon. Egyáltalán nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy a középkori ember megútálja az így megbecstelenített természetet és megszereti az aszkézist. Így termi ki a középkor emberének éghez tapadó lelke az istenközelség hatására a szellemi realitásokat: a vallási, az erkölcsi és a metafizikai igazságokat, melyekkel biztos alapot vet művészetének s amelyek őt elszakíthatatlan köteléssel fűzik céljához.

S hogy célját, örök boldogságát sohsem tévesztette szeme elől, segítette ebben Egyháza. A középkor embere szerette Egyházát, mely a harcok özönében, s a vad fergetegek dulásában, erős gátként védte. Az Egyház ugyanis mindig szigorúan őrködött arra, hogy a művészek munkája az erkölcsiség jegyében folyjon, nehogy az emberiséget eltérítse örök céljától. Ebben segítségére volt a kollektív szellem (t. i. a szigorú őrködésben). A középkor művészei mint egy-egy műhely munkásai közös mintákból élnek, melyeket szinte öntudatlanul módosítanak. A természetet mint ilyet — melyben a legtöbb veszélyt sejtik — a konvenció erejével ornamentummá szelektik. Elgondolásaikban az emberi alak eltorzul, majd lényegét veszítve pusztá ornamentummá alacsonyodik.

A természet csak akkor tudott teljesen kibontakozni ornamentszerű ábrázolásából, mikor a szigorú egyházi fegyelem meglazult. A fegyelem meglazulását pedig az individualizmus okozta. A művész lelke belefárad a sémaszerű ábrázolásba, mely kezét lekötötte s tehetségét mintegy megbénítja. Mindinkább valakinek kezdi érezni magát s ha félenken is és elhaló árnyalatokkal csupán, de mégis mind sűrűbben hangzik az elkülönítő „én” a „mi”-vel szemben. Ezzel felszabadul a művészet kötöttségéből s a művészi lélek szabadon, később túl szabadon röpköd a lehetőségek gazdag birodalmában elkábulva a sok széptől, melyet az „igaz világ” az „igaz világban” az „igaz élet” dobál felé. Felébred álmából a művész, s mint a kis gyermek szeméből az álmat, úgy törli ki lelkéből, a bizánci- és középkor tömjénillatú szellemalakjait, hogy teljesen üres és új szépségek befogadására fogékony lélekkel forduljon a természet felé.

S ez a törekvés sírkövet állított a bizánci- és középkornak s megkereszteli az újszülöttet a renaissance-t. A renaissance jelmondata ez volt: vissza a természethez S ha a középkor távol élt a természettől, a

renaissance túl közel merészkedett hozzá. Rajongásig megszerette a természetet és ezerszínű szépségét. De ez még nem volna baj. Nem is itt keressük hibáját. Tévedése abban áll, hogy esztelen rajongásától vezetve eltért a szellemi realitásoktól, negligálta a keresztény eszménységet, szakított az erkölccsel, s a természetet, a testet, a külső szépséget többre becsülte az igazságnál. Itt rejlik bűne. Esztelen egoizmusával s elvadult természetimádásával megteremtette azt a korszakot, mely a művészetet hihetetlen tökéletességgel telítette, de másrésről az erkölcsiséget kétségbeejtő dekadencia szélére juttatta. Itt természetesen disztingválni kell. Az erkölcsi dekadencia létrehozásával nem gyanusíthatjuk meg az egész renaissance-kort. A renaissance művészetének fejlődésében ugyanis Buchardt óta három korszakot különböztetünk meg: a proto-renaissance-t, a kora renaissance-t (quattrocentot), a késő renaissance-t (cinquecento-t).

A protórenaissance művésze alkotó tevékenységével még a fellegek felett él s csak néha-néha önfeledt perceiben mereng el az előtte ébredező természet szépségein és szinte öntudatlanul dobja képeire a szemlélet által felfogott s lelkében már szubjektív valósággá formált természetes vonásokat. Csak kifejezetlen vágy él még ezidőtájt a művész lelkében a természet után, de ez a vágy nem bírja legyőzni az acélos hitet, még nem bírja elfeledtetni a mennyországot. A protórenaissance művésze természet szerete ugyanis a mosolygó Assisi Szent Ferenc termékeny szelleméből fakadt. Ez a csodálatos ember megérti a természet hangtalan dalát, mellyel Istent dicsőíti s nem fél a természettől, mert megsejti szépségeiben az utalást Istenre a természetfeletti rendre. S ez lehetőséget nyújt neki a természet magasztos felfogására, megszeretésére, mely megszeretést nem a szenvedéllyé vadult önzés, hanem az Isten-szeretés ír körül.

Ez a szellem szinte észrevétlenül s minden rosszaló visszahatás nélkül bontogatja a közönnyé csontosodott természetellenes érzületet, melyet a középkor merev aszketizmusa termelt ki. A protórenaissance szelleme: a bensőséggel és lélekkel áthatott természet-szeretet, — mely a szép formák mellett a hitet is megtartja, — nem jött ellentétbe a keresztény felfogással, nem ütközött össze a keresztény erkölccsel.

Ez a szellem előre dobta fényét és termékenyítő melegét a kora renaissance (quattrocento) mesgyéjére is, de sajnos ott a buza mellett már konkolyt is értelt. A természet-szeretés fokozatos erősödéssel szenvedéllyé fajul. A szép természet, a szép test kivetkőzik a hit és erkölcs tartózkodó szeméremtakarójából s a maga természetes szépségében aktmódra áll a művész közvetítésével a természetbe szerelmes ember elé. A renaissance ily módon erkölcstelen és hitetlen világnézetbe torkollott. A renaissance fénye: a művészet tökéletesítése; árnya pedig: az erkölcs elhanyagolása. S bármilyen erős a fény, nem feledteti az árnyat, mellyet a magával eltelt és

szenvedélyében gyönyörködő renaissance-i ember termelt ki nagy szelleméhez méltatlan gyümölcsül.

Íme nagy vonásokban a középkor és a renaissance-kor elütő szelleme, mely természetesen — hogy témámra visszatérjek — a Madonna-képeken is érezteti hatását. A középkor festője ugyanis messze él a természettől. Testi szemeivel csak szint akar látni, lelki szemei formálják az alakot. Irtózik attól, hogy élő ismerős embert fessen meg szentek képében. Máriát sem szemlélhetjük képein mint húsból-vérből való földi anyát. Lebegő emberi árny ő is, szellemalak, akihez csak lélekkel közeledhet az ember. Ő az ég lakója, királynője s így majesztasz illeti. De egyben Istenanya is s ebből következik kegyelemosztó szerepe. Ez a két gondolat fejezi ki a középkori Mária-képek alaptónusát. A középkori ember Máriában nem anyját hanem királynőjét szemléli, jellemzésére nem a szeretetet hanem a majesztaszt használja. Ezek a királynőt ábrázoló és majesztaszt lehelő Máriák inkább félelemkeltetők, mint vonzóak. Előttük megrogy a térd s imába csuklik a szeretetvallomás.

A renaissance embere már nem elégszik meg ezekkel a Madonnákkal. Remeg merevségüktől. Őt az élet hódította meg. Ezt tartja a legnagyobb ajándéknak s ezzel akar kedveskedni Máriának is. Élő leányból istenanyai méltóságra emelt nőt ábrázol benne. Anyát, aki tud örülni fia mosolygós szemén, de tud sírni szenvedésén is. Ilyen anya képes lesz az embert is megvigasztalni s az ember is félelmét, tartózkodását elvetve gyermeki vonzalommal borulhat képe elé. Tehát remegő lélekkel, félve s mégis bizakodva nyúl fel a trónusra, hogy onnan Máriát mint királynőt leemelje s mint anyát helyezze a panaszkodó vágyódó emberi szívekbe. Lassú folyamat volt ez.

A művészet tavasza Firenze fölött bontogatja százszerű szépségét, s a toszkániai dombok felé leheli rügyfakasztó melegét, amely új színekkel s az új életnek egész skálájával vonja be az eddig ruharedőkbe és aranyos cikornyákba merevült madonna-képeket is. Cimabue (1240—1302) az úttörő. Voltaképpen még a bizanci irány követője, de ha bátoritanul is, alakjain szubjektív kifejezésre tör, igyekszik a természethez símulni s törekvése a konvencionális merevség megszüntetésére irányul. Madonnája még trónon ül ugyan, de alakja már nem merev, a ruhaerdő lefoszlik róla, arcán benső áhítat dereng. Több benne az anyai vonás, mint a királynői. Nála az élet még csak bimbóba bujik de a tavasz már közel van.

Több jut a tavasz melegéből Cimabue tanítványának Giotto di Bondonne-nak (1226—1337), aki mesteréhez viszonyítva már nagy haladást mutat. Ő is felépíti még márvány berakásokkal diszitett gótikus trónját, de a trónra már földi nőről mintázott Mária kerül. Duccio di Bouninsegna (1278—1320) még nagyobb lép a természet felé: megfesti az első mosolygó Máriát s ezáltal már veszedelmesen feszegeti a bizanci stílus kereteit, amely azután Gentil da Fabriano (1360—1427) alkotásairól teljesen letörik. Képein szabad élet s efelett lengő áhítat nyilvánul. A „Királyok imádása” c. képén

Mária a bájos glóriás Istenanya gyermekét ölében tartja, aki egyszerű gyermekiesen bájos s mégis sokatmondóan értelmes mozdulattal nehezedik az előtte hódoló szent király fejére. Ember (királytól kezdve a szolgáláig), állat (tigristől a gyíkig), növény (fától a legkisebb virágig) rálép erre a képre, hogy jelenlétével hódoljon az isteni Gyermeknek és anyjának Máriának. Nyoma sincs itt a bizanci stílusnak. A gazdag aranyozás azonban bizonyos ódonságot csempész reá. Hüen tükrözi ez a kép a renaissance emberének vágyát s a már megújuló kor kívánalmát: Máriát a mosolygó anyát s Jézust a bájos kisdedet.

Páratlan szeretet tölti be a Madonna-festészetben Fra Giovanni da Fiezzole (Fra Angelicó, (1387—1455) dömés szerzetest, aki más lelkülettel fest s képein sohasem javít, mert azokat az ima szellemében született áhítatos ihlettség alkotásainak minősíti. A quattrocentó elején munkálkodik. Még félig angyalt fest, amikor embert idéz fel ecsetjével. Távol áll alakjaitól a szenvedély tüze, tiszta ártatlanság ömlik el rajtuk. Trónoló Madonnája se sokban különbözik színes szárnyú angyalaitól. Máriára gondolva, lelkében a tiszta ártatlan szeretet és őszinte bizalom érzelmei kerülnek előtérbe s az ima szellemében nyert inspiráció hatása alatt ezeket rögzíti, mint főbb jellemvonásokat, képeire. Máriában az érintetlen tiszta hajadont és nem a királynőt, egyszerű szeretetreindító anyát s nem a majesztásra kötelező Úrnőt pillantja meg, ellentétben a Bellini fivérrel (Gentile és Giovanni, 1428—1516), akinek képein a bizanci majesztás éle újra. Madonnáik komolyak, méltóságosak, áhítatosak. Mozaikháttérű trónon ülnek, vagy a szentek társaságában állnak.

Fra Angelicó hatása alatt állt Filippó Lippi szerzetes. Munkálkodásának kezdetén szende bájjal, érintetlen szépséggel díszített Madonnákat fest. Később megváltoztatja felfogását. Lassan-lassan lekopik Madonnáiról az eddig oly jellemző szűzi báj, érintetlen kellem. Minden ideális vonás nélküli szőke szépségeket fest meg Máriában. Gyönyörű nők, kecses asszonyok ezek de nem anyák, annál kevésbé Istenanyák.

Csodálatosan egyéni felfogást elevenít meg Madonna képein a quattrocentó mesterei közé tartozó firenzei Sandró Botticelli (1440—1510). Erőscsontú madonnaarcokat fest, duzzadt ajkakkal, széles szemöldökkel, ellaposodott orral. Madonnái szépség helyett robusztus erő, szendeség helyett bánat nyilvánul. képeinek egész kompozíciójába, a mellék alakok mozgásába arckifejezésébe elrejt valami bánatos sejtelmet, mely aztán Mária arcát is borúval kendőzi s az anyai örömrésztet fájdalommal vegyíti. Két felfogást elevenít meg Botticelli Mária-képein. Első ez: a szépség nem az alakok szabályos érzékies kidolgozásában, arányosságában rejlik, hanem a bensőből sugárzik és az áhítat árjában ömlik szét a testen. A másik: Mária nem lehetett törékeny gyenge leány. De nem lehetett hasonló a földi anyákhoz sem. Az ő első anyai örömet is megkeserítette a fájdalom: a szenvedésteli jövőnek előrevetett árnyéka. Ő a szenvedő Anyja követte a nagy Szervedőt, vele együtt szenvedett. Hogy

ezt elbirhassa nem szépségre, hanem erőre volt szüksége. Így gondolkodik Botticelli — s vele együtt sokan mások — Máriáról, amikor a szépséget, finomságot elvetve, erővel, markáns vonásokkal elevenítik meg Őt a kiválasztottat a csodálatos Anyát.

Tanítványa Filippinó Lippi (1458—1544) az ellenkező végletbe esik. Az ő képzelete Máriában a bájos, ártatlan, szűziesen szemérmes leányt pillantja meg, aki elfogódva, szinte félelemteli tisztelettel szemléli isteni Gyermekeit, aki vagy a földön fekszik előtte, vagy az angyalok karján pihen. Megalkotja Mária-típusát s benne az anyát és a szűziesen gyermek hajadont tiszteli.

Ez a szűzies hajadoni báj jellemzi Francesco Francia (1450—1518) Madonnáit is. A szűzies báj Andrea del Sartó (1487—1531) Madonna képein asszonyi szépséggé ér.k. Bájos mozdulatokkal, pompás arányokkal, megkapó természetességgel remekbefeformált földi anyát ábrázol Máriában s bájos rózsástagú kisdedit Jézusban. Képe csupa szín, csupa élet, de ezt az életet nem a tiszta, ártatlan szépség után vágyakozó vallásos alapkívánság hevíti, hanem a földies gyönyörérzet. Elhisszük a festőnek, hogy Mária ilyen szép volt külsőleg, de ez a külső szépség mégsem bírja elnyomni bennünk a kíváncsi kérdést: hova rejtette képéről a festő a lelkiszépséget? Ez nem disziti Madonnája arcát s így nem is fogadjuk el égi anyánknak.

Bernardino Luini (1475—1533), Madonnáit szintén a testi szépség ragyogó öltönyébe öltözteti, de kapocsul ez öltönyhöz a lelki szépséget alkalmazza. Az ő Madonnája nem néz tágranyilt szemmel a világba, szeméit szende bájjal merengő áhítattal lesüti. Szája szélén meghúzódó parányi érzéki mosoly, mely az egész arcon végighullámzó derű okozója, titokzatosan sejtelmes. Anyai öröm él benne, de egyszersmind aggodalmas sejtés is. Luini Madonnái szépek, gyönyörűek és mégis oly szűziek, hogy az emberi szenvedély forró, tiszta szeretetbe nemesedik előttük.

Egész külön világot jelent Raffael Sancti (1483—1520) madonna-festészete. Ő is az anyát szemléli Máriában, de emellett csodálatos módon benne felejt a bizánci majesztast is. Utólérhetetlen földi szépséggel, erővel s az anyaság magasztos örömeivel s emellett legragyogóbb lelkiséggel díszíti Madonnáit és megteremti a sokszor emlegetett s annyira egyéni Raffael madonna-festészetet. Raffael Madonnáival nem tudunk betelni. Mindig előttünk lebeg az anyai boldogságba feledkezett Mária, akinek erőtlől és szépségtől duzzadó alakja annyira közülünk való s akinek tekintete mégis egy boldogabb honba való tartozást hirdet. Anyát fest Raffael, tökéletes anyát, de mégis túl magasztosat ahhoz, hogy földi anya lehessen. Távol áll Madonnáitól az érzéki szépségnek leghalványabb vetülete is: minden földi vágytól megtisztult s immár túlvilági fényvel megvilágított áhítatos szépség sugárzik le róluk. Ezek a képek nem merülhetnek soha feledésbe, amíg jó keresztény lelkek élnek, akik eltelve az árva belső indító vágyától, ezekhez a képekhez folyamodnak, hogy égi anyjukat lássák.

Vele fejezem be munkámat. Egy gondolatot fogtam meg dolgozatom elején: a természetnek és művészetnek viszonya korformáló, stílust teremtő. Ezt felhasználtam a középkor és renaissance-kor elűző szellemének igazolására s ugyancsak e gondolat vezetésével haladtam át a renaissance-i Madonnák ökonomiáján is. Így történhetett meg, hogy több hírneves festőt kihagytam. Ennek oka abban áll, hogy én itt csak az úttörőket s a sajátosan egyéni irányt követőket soroltam fel. Mindegyik égi anyja szépségének kidomborítására törekedett és ha ez nem sikerült mindig, ne kárhoztassuk őket. A Boldogságos Szűz lelkét oly kiváltságok díszítik, hogy azt a maga összhangjában csak sejthetjük, de fogyatékos földi színekkel soha ki nem fejezhetjük. Mária lelke oly fényes, oly titokzatosan szép, hogy teljes egészében csak Isten ismerheti, meghagyva az embernek a csodálat háladalát: *Tota pulchra es Maria.*

Fr. Metód.

Felhasznált munkák:

Művészettörténeti korrajzok	Divald Kornél
Művelődéstörténet	Czigler Ignác.
A művészet kis tükre	Reinach-Lázár Béla

Tanulmányok:

A renaissance-kor művészete	Elek Artur
A kereszténység s a renaissance májusa	Prohászka O. (25; 263.)
Az erkölcsi válság	Prohászka O. (22; 321.)

Az újplatonizmus szerepe Szent Ágoston megtérésében.

A teremtő Isten kezéből kikerült ember nem elégszik meg az érzéki világgal, vágyai magasabbra irányulnak, és ha mindjárt fausti pályát kell is megfutnia, nem nyugszik meg, míg a Változatlant, az Abszolútot el nem éri. Ágoston is — dolgozatunk folyamán csak Ágostonnak fogjuk nevezni — érezte az Isten után sóvárgó lélek nyugtalanságát, s hiába keresett megnyugvást az érzéki örömben. kielégülést nem talált, mert élete üressége és céltalansága kiméletlenül állt tudatvilága elé. Isten után kiáltott a lelke, de nem tudta, hol keresse! Kezébe vette ugyan a Szentírást, de hamar le is tette, mert antropomorfizmust olvasott ki belőle. Ezzel megkezdődött számára a tévelygések korszaka. Járt a manicheusoknál, és azok vallási és bölcséleti elemekből összeszűrt misztikus rendszerének hódolt, majd az újabb akadémia szkeptikusai közé szegődött, de sem a manicheusok pozitívista materializmusa, sem az akadémikusok kételkedése nem elégítette ki, azért kapva-kapott az újplatonikusok könyvein¹, ahol megtalálta azt, amire vajdó lelkének legnagyobb szüksége volt: a metafizikát.

Neki ugyanis a helyes világnézet kialakításához elsősorban komoly metafizikai alapot kellett önmagában kiépíteni. Volt ugyan fogalma Istenről, lélekről bűnről, de e fogalmak mind az anyagi feltételekkel dolgozó elgondolás síkján mozogtak, s képtelenek voltak szellemét a metafizikumba felemelni. Pedig éppen Isten és a bűn kérdése kinozta lelkét. A materialista manicheusok befolyása következtében megromlott gondolkodása Istenről csak kvantitatív fogalmat tudott alkotni. Mivel az eretnekek tanítása szerint nem létezik az, aminek térbeli kiterjedése nincs a tiszta szellemi létezőkről (Isten, lélek) is érzéki (sensualis) módon gondolkodott. Így Istent mint végtelen fényt képzelte el. Tudta, helyesebben: érezte, hogy ez a végtelennek nevezett, és mégis térrel határolt Isten nem az, akit ő keres, de teljesen tehetetlenül állott az előtte tornyosuló problémákkal szemben. Végre az újplatonikusok idealizmusa az Isten-ismerés metafizikai mélységeire terelte a materializmus sekélyes partjain veszteglő lélek-hajóját. Igaz, hogy e mélységből fenyegetően meredt ki a spiritualista monizmus sziklája, (Plotinos ugyanis a világ metafizikailag konstitutív tényezőjéül kizárólag csak a szellemet fogadja el) melyen Ágoston könnyen hajótörést szenvedhetett volna, mégis számára e rendszer elengedhetetlen állomás volt a kereszténységre való végleges megtérésnél, mert anyag fölé emelkedő okfejtéséből végre belátta, hogy más valóság is van, mint amit érzékekkel lehet tapasztalni.

Az újplatonizmus szerint az intelligibilis világ fölött mint transzcendens, abszolút és végső principium áll a Jó, az Egy, kinek tulajdonságait az újplatonikus bölcselő mint gondolkodó állapítja meg.

¹⁾ Elsősorban Plotinost kell értenünk, mert az újplatonikus filozófia kiépítése Plotinos érdeme.

de az így megalkotott fogalom realitásának tudatát már a misztikus szemlélet útján fogja fel. E szemléletben nem szabad többé szemlélőről és szemlélet tárgyáról beszélnünk, mert a megismerésre vágyó lélek eggyé lesz az isteni őselvvel, mint két koncentrikus kör középpontjai. Az ily eksztatikus, a szerető ész²⁾ által végzett szemlélő fényt lát, magát az önfényében világító örök Világosságot.

Ágoston követte az újplatonikusokat a *Szerető megismerésben*. Értelmét elvonatkoztatta minden kifelé irányuló megismerő és ítélő tevékenységtől, és befelé, önmaga bensejében tekintett, s egyszeribe feltárult előtte az annyira keresett szellemi világ. Lelke tétova pillantása észrevette a minden földifénytől igen különböző örökké változatlan Világosságot, az abszolút Igazságot, az önmagában izzó igaz Szeretetet, és a szeretet és borzalom remegése futott, végig rajta, mert megértette, mily messze eset a tökéletlenség, szenvedély és bűn embere az egyedüli Tökéletességtől. (v. ö. Vall. VII. 10.-)

Nem szabad azonban azt gondolnunk, hogy Ágoston értelme mostmár behódolt. A sokat csalódott emberek jellemző lelkitulajdon-sága, hogy ha valami vágyuk, amelynek teljesülését hosszú időn keresztül hiába remélték, hirtelen valóra válik, nem merik elhinni, és csak újabb és nyomasztóbb kétségek gyötrik lelkét. Ez történt Ágostonnal is. Oly egyszerre kapta meg a feleletet kínzó kérdéseire, hogy lelkében újra tépelődni kezdett, hátha nem is létezik az Isten, hiszen sem a véges, sem a végtelen térségekben nincs kiterjedése! ? Amint láthatjuk, az elhagyott, de teljesen ki nem irtott manicheus gondolkodás ütötte fel fejét. Tehát még mindig parázslott a hamu alatt! De amint jobban és jobban belemélyedt az újplatonikus filozófiába, lassan ráébredt és megértette, hogy egészen másképp végtelen az Isten, mint képzelte. Ugyanis a térbeli végtelenség helyett a metafizikai végtelenség fogalmát vette át³⁾, s végre belátta, hogy Isten nem mennyiség szerint végtelen, hanem végtelen, mint minden véges fölött álló, korlátlan és abszolút Létező, mint az összes létezők örök Egysége, ki világokat mozgat és mégsem változik, sem rész, sem mozgás szerint.

Ez a változatlan Egység egyszersmind a lét teljessége és kiapadhatatlan forrása, aki önmagában hordja létének és önfenntartásának alapját, kiből árad az élet, mint a napból a fény és a meleg. Minden rajta kívül eső létezőről sem azt nem mondhatjuk, hogy teljességgel nem léteznek, sem azt, hogy teljességgel léteznek. Nincsenek, mert egyik sincs birtokában annak, ami szükséges a léthez : képtelen önmagából meríteni létokát; mégis léteznek, mert Isten

²⁾ Az újplatonikusok szerint a megismerés kétféle: gondolkodó és szerető megismerés. A gondolkodó megismerés kifelé irányul az érzékeink alá eső tárgyakra, a szerető megismerés pedig a létesítő ok felé fordul. Ez utóbbiban a terminológia sajátos színezetet kap: a szemlélőből szerető, a szemléltből szeretet lesz, a szemléletet pedig a szerető ész végzi. (Techert.)

³⁾ Igazolásul szavait idézzük: „E megismerés azonban immár nem testi volt” (Vall. VII. 14.) vagyis nem az érzékek útján szerezte ismeretét, mert már metafizikai fogalmakkal is tudott gondolkodni.

Az újplatonizmus szerepe Szent Ágoston megtérésében.

A teremtő Isten kezéből kikerült ember nem elégszik meg az érzéki világgal, vágyai magasabbra irányulnak, és ha mindjárt fausti pályát kell is megfutnia, nem nyugszik meg, míg a Változatlant, az Abszolútot el nem éri. Ágoston is — dolgozatunk folyamán csak Ágostonnak fogjuk nevezni — érezte az Isten után sóvárgó lélek nyugtalanságát, s hiába keresett megnyugvást az érzéki örömeiben. kielégülést nem talált, mert élete üressége és céltalansága kiméletlenül állt tudatvilága elé. Isten után kiáltott a lelke, de nem tudta, hol keresse! Kezébe vette ugyan a Szentírást, de hamar le is tette, mert antropomorfizmust olvasott ki belőle. Ezzel megkezdődött számára a tévelygések korszaka. Járt a manicheusoknál, és azok vallási és bölcséleti elemekből összeszűrt misztikus rendszerének hódolt, majd az újabb akadémia szkeptikusai közé szegődött, de sem a manicheusok pozitívista materializmusa, sem az akadémikusok kételkedése nem elégítette ki, azért kapva-kapott az újplatonikusok könyvein¹, ahol megtalálta azt, amire vajúdó lelkének legnagyobb szüksége volt: a metafizikát.

Neki ugyanis a helyes világnézet kialakításához elsősorban komoly metafizikai alapot kellett önmagában kiépíteni. Volt ugyan fogalma Istenről, lélekről bűnről, de e fogalmak mind az anyagi feltételekkel dolgozó elgondolás síkján mozogtak, s képtelenek voltak szellemét a metafizikumba felemelni. Pedig éppen Isten és a bűn kérdése kinozta lelkét. A materialista manicheusok befolyása következtében megromlott gondolkodása Istenről csak kvantitatív fogalmat tudott alkotni. Mivel az eretnekek tanítása szerint nem létezik az aminek térbeli kiterjedése nincs a tiszta szellemi létezőkről (Isten, lélek) is érzéki (sensualis) módon gondolkodott. Így Istent mint végtelen fényt képzelte el. Tudta, helyesebben: érezte, hogy ez a végtelennek nevezett, és mégis térrel határolt Isten nem az, akit ő keres, de teljesen tehetetlenül állott az előtte tornyosuló problémákkal szemben. Végre az újplatonikusok idealizmusa az Isten-ismerés metafizikai mélységeire terelte a materializmus sekélyes partjain veszteglő lélek-hajóját. Igaz, hogy e mélységből fenyegetően meredt ki a spiritualista monizmus sziklája, (Plotinos ugyanis a világ metafizikailag konstitutív tényezőjéül kizárólag csak a szellemet fogadja el) melyen Ágoston könnyen hajótörést szenvedhetett volna, mégis számára e rendszer elengedhetetlen állomás volt a kereszténységre való végleges megtérésnél, mert anyag fölé emelkedő okfejtéséből végre belátta, hogy más valóság is van, mint amit érzékekkel lehet tapasztalni.

Az újplatonizmus szerint az intelligibilis világ fölött mint transzcendens, abszolút és végső principium áll a Jó, az Egy, kinek tulajdonságait az újplatonikus bölcselő mint gondolkodó állapítja meg.

¹⁾ Elsősorban Plotinost kell értenünk, mert az újplatonikus filozófia kiépítése Plotinos érdeme.

de az így megalkotott fogalom realitásának tudatát már a misztikus szemlélet útján fogja fel. E szemléletben nem szabad többé szemlélőről és szemlélet tárgyáról beszélnünk, mert a megismerésre vágyó lélek eggyé lesz az isteni őselvvel, mint két koncentrikus kör középpontjai. Az ily eksztatikus, a szerető ész²⁾ által végzett szemlélő fényt lát, magát az önfényében világító örök Világosságot.

Ágoston követte az újplatonikusokat a *Szerető megismerésben*. Értelmét elvonatkoztatta minden kifelé irányuló megismerő és ítélő tevékenységtől, és befelé, önmaga bensejében tekintet, s egyszeribe feltárult előtte az annyira keresett szellemi világ. Lelke tétova pillantása észrevette a minden földifénytől igen különböző örökké változatlan Világosságot, az abszolút Igazságot, az önmagában izzó igaz Szeretetet, és a szeretet és borzalom remegése futott, végig rajta, mert megértette, mily messze eset a tökéletlenség, szenvedély és bűn embere az egyedüli Tökéletességtől. (v. ö. Vall. VII. 10.-)

Nem szabad azonban azt gondolnunk, hogy Ágoston értelme mostmár behódolt. A sokat csalódott emberek jellemző lelkitulajdon-sága, hogy ha valami vágyuk, amelynek teljesülését hosszú időn keresztül hiába remélték, hirtelen valóra válik, nem merik elhinni, és csak újabb és nyomasztóbb kétségek gyötrik lelkét. Ez történt Ágostonnal is. Oly egyszerre kapta meg a feleletet kínzó kérdéseire, hogy lelkében újra tépelődni kezdett, hátha nem is létezik az Isten, hiszen sem a véges, sem a végtelen térségekben nincs kiterjedése! Amint láthatjuk, az elhagyott, de teljesen ki nem irtott manicheus gondolkodás ütötte fel fejét. Tehát még mindig parázslott a hamu alatt! De amint jobban és jobban belemélyedt az újplatonikus filozófiába, lassan ráébredt és megértette, hogy egészen másképp végtelen az Isten, mint képzelte. Ugyanis a térbeli végtelenség helyett a metafizikai végtelenség fogalmát vette át³⁾, s végre belátta, hogy Isten nem mennyiség szerint végtelen, hanem végtelen, mint minden véges fölött álló, korlátlan és abszolút Létező, mint az összes létezők örök Egysége, ki világokat mozgat és mégsem változik, sem rész, sem mozgás szerint.

Ez a változatlan Egység egyszersmind a lét teljessége és kiapadhatatlan forrása, aki önmagában hordja létének és önfenntartásának alapját, kiből árad az élet, mint a naphól a fény és a meleg. Minden rajta kívül eső létezőről sem azt nem mondhatjuk, hogy teljességgel nem léteznek, sem azt, hogy teljességgel léteznek. Nincsenek, mert egyik sincs birtokában annak, ami szükséges a léthez: képtelen önmagából meríteni létokát; mégis léteznek, mert Isten

²⁾ Az újplatonikusok szerint a megismerés kétféle: gondolkodó és szerető megismerés. A gondolkodó megismerés kifelé irányul az érzékeink alá eső tárgyakra, a szerető megismerés pedig a létesítő ok felé fordul. Ez utóbbiban a terminológia sajátos színezetet kap: a szemlélőből szerető, a szemléltből szeretet lesz, a szemléletet pedig a szerető ész végzi. (Techert.)

³⁾ Igazoláslásul szavait idézzük: „E megismerés azonban immár nem testi volt” (Vall. VII. 14.) vagyis nem az érzékek útján szerezte ismeretét, mert már metafizikai fogalmakkal is tudott gondolkodni.

gondolata adott nekik létet, s bennük Isten mivoltának nyomai sugároznak.

De igaz ennek a fordítottja is. Ha Istenből kiindulva eljutunk a teremtett világba, akkor a teremtett világ segítségével eljuthatunk a természetfölötti, isteni Lény ismeretéhez, mert a keletkező és elmúló, tehát változásnak alávetett, és a létezésben, szépségben, egységben több-kevesebb fogyatékossgát mutató létezők csak úgy állhatnak fenn, ha van egy lény, akiben ezek teljes tökéletességükben megvannak. A relatív létezők ugyanis az abszolút létre mutatnak, ez pedig maga az Isten. Ágoston így a plotinosi elmélkedés szárnyaló lendülete az Istenség magasabbrendű ismeretére segítette: Istent, mint egységet fogta fel, ki tiszta szellem és, minden létezés ősoka.

Istennek, mint végtelen tökéletességnek megismerése egy csapásra megfelelt (igaz, nem teljesen!) másik nagy kérdésére: a bűn a rossz mibenlétére is. A rossz beállítása a meglévő dolgok közé ősidők óta probléma. A manicheusok — s velük Ágoston is — alaptételükből kiindulva, amely szerint semmi sem létezik, melynek nincs térbeli kiterjedése, a rosszat különálló lényeknek képzelték, és a jó és rossz abszolút és örök dualizmusát állították fel. Mindkét principium végtelen, de Ágoston szerint a rossz kisebb fokban isten, mint a jó.

A helyes Isten-fogalom megszüntette számára ezt a dualizmust. Ha Isten a létezés forrása, és egyetlen rajta kívül eső létező sem hordja magában létezésének elegendő okát, nincs lényeg, mely nem Istentől származik. Isten viszont végtelen Tökéletesség, tehát tökéletlent, rosszat nem alkothat, ellenkezőleg, minden létező csak jó lehet. Következésképpen, ha minden létező jó — nem fontos, hogy kisebb, vagy nagyobb fokban részesedik a jóban — a rossz, melynek eredetét Ágoston annyira kereste, mint különálló valóság, létmozzanat állhat fenn, mert minden szubsztanciának jónak kell lennie. Ha mégis beszélünk rosszról, az csak a meglévő jóból való ifosztást jelent, azaz a rossz az egyedi létezőben a jónak a hiánya. E meghatározás értelmében az erkölcsi világban tapasztalt rossz, gonoszság nem valami különálló valóság, hanem az Istentől elvetemedett emberi akarat megtévelyedése. (Vall. VII. 16.) A fizikai világban sem látott többé lényegileg rosszat. Igaz, hogy rész szerint tekintve nem mindig látta egybevágónak a világ dolgait, de magasabb szempontból helyesnek és önmagában véve jónak ítélte azokat. A magasabb renden egymással ellenkező dolgok ugyanis szépen beillenek a világegyetem alsóbb rendjében. (Vall. VII. 13.) s még a látszólagos rossz kusza vonásai is, melyek a dolgok viszonyának megváltozásából származnak, hozzájárulnak a mindenség harmonikus szépségének emeléséhez.

Említettük, hogy a Szentírást nem fogadta el, mert „otrombának tartotta azt a hitet, hogy Isten Fiának emberi teste van s hogy eszerint Istent a mi tagjaink testi körvonalai határolják”. (Vall. V. 10.) de ebben is megváltozott véleménye az újplatonikusok tanítása nyomán. E bölcselők könyveiből ugyanis talált néhány gondolatot különféle

bizonyossággal megtámogatva az Igének az Atyától való születésére vonatkozólag. Plotinos nous-tana és Szent János logos-tana között feltűnő hasonlóságot látott s e hasonlóság azt eredményezte, hogy nem idengenkedett többé a kereszténység tanításától, mert belátta, hogy a filozófiában is elismerésre talál és mély bölcseséget tartalmaz. (v. ö. Lippay: Küzdelmekben az igazság felé 20. l.)

Így a platonikus könyvekben szerzett ismeretek révén Ágoston kijutott a világosságra, de a keresztény Isten anyagtalan világosságára, feltárult előtte a szellemi világ valósága és elfogadta a Szentírást. Ezzel kezdetét vette az Evangéliumba gyökerező tisztulás, s néhány, valóban drámai fordulat után megtörve és alázattal vetette magát a mennyei Atya karjaiba, és a hosszú tévelygés után hazatalált lelkek boldog elmélázásával rebegte el szeretet-imáját annak, Aki egyedül tudja kielégíteni az emberi szív és értelem igényeit: „Magad számára teremtettél, Uram, és nyugtalan a mi szívünk, amíg Benned meg nem nyugszük“.

Felhasznált irodalom:

- Szent Ágoston Vallomásai Vass J. fordításában,
Lippay L.: Küzdelmekben az igazság felé 12—25. lap.
Techert M.: Mi az újplatonizmus? Atheneum 211—223. lap.
Nagy J.: A filozófia története 103—107. lap.

Fr. Flórián.

Meddig kacag még a sátán ?

*Valaki ment a mesgyn titokban, sebtén ;
lelkében embervér-örvények zuhogtak.
A hold ijedt-bután ragyogott a kerten :
új vendéget kaptak a meggyilkolt holtak,
s a sátán kacagott a kerti fák alatt.*

*Valahol bor folyt és banda muzsikált a
részeg fülekbe. Zokogva sírt a vihar,
s utolsó fillér csengését hajigálta
egy nyomortanyára, hogy hallja, aki hall,
s a sátán kacagott az ablakok alatt.*

*Valaki durván liliomokra hágott
és liliomkelyhekbe fojtó ként lehelt :
sápadtan sírtak a bemocskolt virágok,
a virágtipró meg a sátánnal kezelt,
s a sátán kacagott a gyászkertek alatt.*

*És valahol a bölcsők üresen álltak,
mert belerontottak Isten rejtekébe.
Vettek autókat és tündérpalotákat :
azt hitték, hogy ez a család ékessége ;
s a sátán kacagott a paloták alatt.*

Valaki fészekdülő, kalandos tervvel
 egy kis családba surrant vipera módra.
 Szálakat tépett minden este és reggel,
 szívet hűtött és fűtött: ez volt a gondja.
 S a sátán kacagott a dúlt fészek fölött.

Valahonnan óh, átok patakzott szerte.
 Bemocskolt ezernyi agyat, szívet, lelket,
 a torkokat vészes kürtökké szerelte,
 a templomokra pokoli zárat szerzett,
 s a sátán kacagott a nyereség fölött.

Modern pogányok durva bocskora tapos
 a Krisztusnak díszlő megváltott életem...
 Szalonjuk és ruhájuk mind, mind illatos,
 de lelkük kiégett: pogányul dísztelen...
 Jaj, meddig, meddig vigyorog még a sátán!?

Fr. Béda.

MEGESKÜDTEM AZ ÚRNAK.

A vágyam hamvas, tömjénes, szentes,
 A szívem rózsákat dobbanó csoda...
 Lappangó lázak tüze nem tüzel,
 Így van ez jól,
 Nem bánom meg soha, soha, soha.

Én akartam ezt erős kötéssel;
 Szememet az Isten szemébe fúrtam
 És megesküdtem hangos esküvel,
 Erős szóval,
 Térdre roskadtan és leborúltan:

Hogy leszek edény: vágyakat fogó,
 Tüzeket oltó, cizellált szent-kehely,
 Mit nem érint és soha nem csókol
 Más ajak, mint
 Krisztusé, aki szűzeket nevel...

Hogy leszek szegények víg szegénye,
 Trubadúr-lelkű isteni új herold,
 Tarsolyom, botom nem lesz az útra,
 Sem dús övem,
 Az Isten úgyis mindent majd megold...

Hogy kemény leszek, de engedelmes,
 Királyfi leszek, de mégis csak szolgál,
 És cipelek, hordok minden terhet
 Szóttalanul,
 Mintha akaratom nem is volna...

A vágyam hamvas, tömjénes, szentes.
 A szívem rózsákat dobbanó csoda,
 A megbánás bús lángja nem gyötör,
 Uram, Uram!
 Nem fogom megbánni, érzem, soha,
 Nem fogom megbánni soha, soha . . .

Fr. Béda.

SOKSZOR KERESTELEK.

Egy-két nap mulva a temetés után
 Anyám, mindenütt kerestelek . . .
 Nem tudtam, mit jelent élni és nem élni
 Én, csacska, pityergő, kicsi gyermek . . .
 S csak kerestelek, csak kerestelek.

Napjában százszor mentem a kertbe,
 Szólitgattalak szomorú sejtéssel telve,
 De nem találtalak a fák alatt . . .
 A kis pad üres volt. Csak egy könnyved hevert ott
 Félig nyitva s mellette egy-két elhervadt virág . . .
 S én kerestelek . . .
 Kutattam erre, kutattam arra,
 Vigyáztam hol tűnik elém mosolygó arcod;
 Elmentem titkon az akác-os parkba,
 Hogy hátha, hátha föllellek,
 De ott is hiába kerestelek.
 S aztán elmentem újra a kis szobába,
 Hol kezdődött minden uggodalmam,
 De hiába, jaj, de hiába . . .
 Betegágyad szépen bevetve állt ott
 És nem hallatszott elhaló jajod . . .
 Gondoltam arra, hogy ne találjalak:
 Te, magad akarod . . .
 Vártalak sírva a kapunk előtt,
 Megnéztem jól minden arramenőt,
 S anyám, te nem jöttél soha . . .

Azóta viharként
 Tovarohantak az évek . . .
 Lassan elszálltak a gyermekes remények . . .
 Nem járok sírva a kertben s a mezőkön.
 Nem kereslek folyton
 Tavaszt-sírató nyáron, télbekiáltó őszön.
 Mert tudom, ha itt nem is, (hisz nem egy az utunk)
 De odafele majd találkozunk.

Fr. Béda.

TÁRCA

Az igazi győzelem.

(2)

Halk sóhajlás tört utat a csendben. Dömötör atya meglepődve kapta fel a fejét. Az örökmécs halvány fénye egy alak vonalait írta körül, aki az oltár lépcsőjén térdelt. Megismerte. Károly volt. Vajjon mit csinál? Bocsánatot kér? Vagy búcsúzik? . . . A sóhajok ismétlődtek. Erős harc dúlhatott Károly lelkében. Dömötör atya imába kezdett. Érte imádkozott. „Isten, segítsd harcában. Legyen most is oly bátor, mint akkor volt, két évvel ezelőtt“. Hosszasan, buzgón szeretett volna imádkozni, mint máskor, de ma a képzelete rosszakodott. Újra kiragadta az áhitat köréből és visszaszánkázott vele a múltba. Egy másik vitézt állított elé. Őt magát, a végvárak híres vitézét. Itthon mindenki szerette s ő mégis külföldre ment, Krakóba. Egyetemre járt. Akkor . . . Igen, akkor kezdődött az a lelki vihar, amely majdnem végzetessé vált. Ott állt a sír éhesen tátongó szájánál. Lent feküdt szive kincse. A göröngyök tompa dübörgése évtizedek súlyát rakta szívére. Úgy érezte, hogy ez a fájdalom megölte szívét. De ugyanez a fájdalom új életet adott lelkének. Rádöbbsent arra, hogy élete eddig a máé, a foghatóé volt. Holnapra? Vagy a lélekre kevés jutott belőle. Lelke elfelejtett szolgaként kullogott a teste után. Nagy hatalom volt előtte az „Én“, erős bástya a „Magabizás“. Ez a csapás kijózanította. Megszégyenülten tapasztalta gyengeségét. S akkor, amidőn csaknem teljesen elvesztette az azelőtt túltengő önbizalmat, valami értékesebbet nyert: a hitet. Hitt, remélt, dolgozott. Eszményképet keresett s ezt megnyerte Temesvári Pelbártban. Beelélte magát szellemébe, sok akadályt legyőzött és ferences lett. Láta magát, a vakbuzgó novíciust, majd teológust . . . Előtte állt a kép, élete legmagasztosabb pillanata, a papszentelés. Atyja, a dacos magyar, aki nemrég a család szégyenének nevezte, büszkén ölelte magához. Anyja ott zokogott mellette s fülébe súgta: „Ezért imádkoztam húsz éven át“. . . A gondolatok tovább rohantak, tömörültek és mozaik-szerűen kirakták további életét . . .

1582-ben magiszter . . . Nemsokára quardian. 32 éves korában custos . . . Egy célt ismert csak: a ferences életideál megvalósítását magában, másokban. Keménykezű előjáró volt, de lelkiismerete nem vádolta, rosszakaratú sosem volt. — 1531. Ekkor sujt rá másodszor kíméletlenül az életostor. A káptalani határozatok között ugyanis ez áll: „Dömötör atya pediglen mindenkorra megfosztatik mindennemű hivatalviseléstől“. Miért? Sose kérdezte. Idehelyezték Szécsénybe. Érezte, hogy nem tört le, hogy megmaradt munkakedve. Igen, dolgozott, mert Istenért élt és Istenben élt.

A mai nap szikláján megtörött az emlékezet hullámverése. Elfogytak a képek. Értelme elpihent. Egy időre elfelejtett mindent, Timárt, Károlyt, törököt, mindent, mindent. Szive csordultig volt.

Dicsérte Istent, a Mindenhatót, a Gondviselőt. Egy hatalmas, nemes érzés bilincselte le lényét: a hála. „Köszönöm Uram jószágodat. Köszönöm Uram, hogy nem vetettél ki szájadból, hogy fölvertezed gyengeségemet”. Az áhitat szárnyán ott lebegett Isten trónusa előtt. Nem panaszkodott a múltért, nem könyörgött a jövőért, mindent úgy talált legjobbnak, ahogy volt, legcélszerűbbnek ahogy lesz... A toronyóra halkán, nagy lélegzetet véve elütötte a tizenkettőt. Dömötör atya elkezdte az „adoramust”, Szemével a tabernákulumot kereste. Feltekintett és kövémeredten maradt veszteg. A templom erős fényben úszott. A gótikus ablakokon keresztültört a fény s vörös kockákra tagolta a templomot. Távolból halk dübörgés közeledett, mintha hatalmas üres hordókat gurítottak volna az utcán. A zaj a templom felé hömpölygött. Már tisztán lehetett hallani a megrémült lakosság jajveszékelését. Károly az oltárnál állt. Őt is megbénította a meglepetés. Nagy tömeg rohant az utcán. Károly magáról megfeledkezve hangosan felkiáltott: „Atyám, mi ez?” S mintha csak erre a kérdésre felelne a zúgás a templom előtt: „Rajtunk a török”. Erősen megverték az ajtót... Dömötör atya agyán egy gondolat suhant át: megmenteni a tömeget. Az ajtóhoz rohant, elhúzta a reteszt s föltárta egy arasznyira, hogy kitekintsen. Egy dárda villámgyorsan vágódott be a tátongó résen. Dömötör atya félre hajolt. Elkapta a vállára sujtó dárdát és berántotta. Becsapta az ajtót. A reteszt azonban már nem bírta betolni. Hátraugrott s kulcsra zárta a belső dísz-ajtót. Tisztában volt vele, hogy ez nem bírja sokáig a hatalmas szorítást. Futott a főoltár felé. „Fiam, segíts megmenteni a Legszentebbet”, — kiáltotta a még mindig mozdulatlanul álló Károly felé. Ezt szívenütötték ezek a szavak... Megmenteni a Legszentebbet... Szemében kigyúlt az a régi láng, alakját valami titkos erő leszesre húzta. Igen, megmenteni... Rohant az ajtó felé... Felkapta az utolsó pad előtt álló faragott térdeplőt... Ebben a pillanatban ki ordult az ajtó sarkából... Egy török katona egyensúlyát veszítve Károly lába elé pördült... Károly feje fölé emelte a térdeplőt és megforgatta... A többi török megtorpant... Csodálkozva nézték a hatalmas erejű gyerek barátot. A földön fetregő karjait védően fel-emelve igyekezett hátravetődni. A félelemtől elhomályosodott szeme, egy pillanatra találkozott Károly lángoló tekintetével... Károly megingott. Elszédült... Keze elengedte a térdeplőt s az tompa zuhanással a homlokára vágódott és magával rántotta a földre. Egy könyörgés vált el ajkáról: „Jézusom bocsáss meg”. És Timár — mert ő volt a török — handzsárával átdöfte jótevője szívét, félrerugta s a löbbivel a templomba hatolt.

* * *

Másnap a felkelő nap fényében, Szécsény siralmas képet nyújtott. Atsuhant felette a rombolás lelke. Keleti részét teljesen elpusztította a tűz s a többi részt is kikezdte. A barátok templomának teteje teljesen leégett, oldala bedőlt s üszkösvégű tornya fenyegető öklökhöz hasonlóan emelkedett ki a romok közül. Az utcák néptele-

nek voltak. Ez a megszállás azonban nem bizonyult állandónak. Amikor elfogyott a zsákmány, a török is odébb állt. S ekkor a megmaradt lakosság is előmerészkedett. Zokogva keresték övéiket, feldőlt családi fészüket. Sokan a templom felé tartottak. Behatoltak a romok közé. Halálrémülten álltak meg. Egyik épségben maradt oszlopon egy török katona csüngött. Fejére sipkát formált a hó s a romok között átsüvítő szél meg-meglóbálta hatalmas tagjait. A gyengébbek nem bírták el ezt a látványt. Kimenekültek s remegve újságolták a kíváncsi kérdezőknek: „Egy török katona felakasztotta magát”. Károly testvér ezt mondta volna: „Tímár felakasztotta magát”. S Dömötör atya talán így szólt volna: „Elvette méltó büntetését Kerecsenci Péter, a renegát lóci bíró”.

* * *

De mi történt Dömötör atyával? Azt csak a jó Isten tudja. 1544-től kezdve nem szerepel a rend élő tagjai között, de a hősi halottak jegyzéke sem tartalmazza nevét. Majd odafent az élet könyvében olvashatunk róla. Addig várjunk türelemmel és imádkozunk érte.

Fr. Metód.

Figyelő.

Kétségtelen, hogy a reformnemzedéknek a hivatása a most születő kor megerősítése és talpraállítása. De kérdés: melyik ez a nemzedék? A felelet egyszerű: amelyik igazán akar reformálni.

A történelem folyamán, sajnos, sokszor deformáltak a reformálás leple alatt. Most is nagy elővigyázatra van szükségünk, hogy felismerhessük az igazi reformnemzedéket. Nagy baj lenne, ha megtevesztenének bennünket és így azokhoz csatlakoznánk, akik nem gyűjtenek, hanem inkább szétszórnak.

Az igazi reform fő ismertető jegye, hogy egységre törekszik. Napjainkban épen azért van szükség reformokra, mert az egység nagyon megoszlott, különösen vallási és társadalmi téren. — A leg-hatalmasabb egység a katolikum. Tehát nem lehet igazi reformnemzedék az, mely ellensége a katolikumnak, de még az se, mely katolikusnak tartja ugyan magát, de ellensége, szétforgácsolója az egységnek.

Három külön táborba lehet tehát sorozni azokat, akik a reformnemzedékhez tartozóknak vélik magukat. A három közül kettő deformnemzedék. Deformnemzedékhez tartozik először mindaz, aki a mai állapotokkal nincsen megelégedve és mindenképen széleskörű változtatásokra törekszik, de ezen újítások ellenkeznek az Egyház örök érvényű tanításaival. Másodszor nem tartozik a történelmi hivatású

reformnemzedékhez az, aki bármily okból megbontja az egységet azok táborában, akik az Egyház útmutatásai, irányelvei alapján dolgoznak egy jobb jövő érdekében.

Egyedül az az igazi reformnemzedék, mely az Egyház tanításainak szilárd alapjára helyezkedve akarja a szükséges reformokat érvényre juttatni és ha kell önérdékeiről is kész lemondani — áldozatok árán is —, ha a reformokért küzdők táborának egysége ezt megköveteli.

Csak ebbe a harmadik táborba tartozó egyén lehet az „Actio Catholica”-nak élő, dolgozó sejtje. A „Korunk Szava” is csak akkor korunknak a szava, ha ennek a szellemnek a szócsové. Az „Új Kor” sem új kor, sőt nagyon is ósdi alapokra épít akkor, ha nem marad a harmadik tábor szilárd alapjain.

Fr. Otmár.

Egyházirodalmi Iskolánk.

„Szent Bonaventúra” Egyházirodalmi Iskolánk f. évi ápr. 24-én tartott ötödik rendes gyűlését fr. Metód szentbeszéde nyitotta meg. 2. „A mi Urunk Jézus Krisztus keserves kinszenvedése” fr. Lucius tollából aki a középkori misztikusok és Szentírás kritikusok alapján a Megváltó kinszenvedését írja meg a coenakulumtól a keresztthalálig. 3. Arany, tömjén, mirha a feltámadott lábainál. Írta fr. Lipót. A dolgozat Krisztus feltámadásáról tárgyal Szent Bonaventúra alapján, skolasztikus feldolgozásban. 4. Majd egyszer... novella, írta: fr. Marcellin. A novella meséje II. Ottó örökös király alakja közé fűződik és minden sorából kicseng a szerző rokonszenve a szánúzott király iránt.

A VI. rendes ülést május 15-én tartottuk. Tárgysorozat: 1. Szentbeszéd, mondta: fr. Lipót. 2. Rendtartományunk történeti kialakulása főbb vonásaiban. Írta: P. Agnellusz. 3. Üzenetek az ormok c. költemény bírálata. Szerzője: fr. Béda. 4. A mi papunk, elbeszélés, írta: fr. Metód.

A máj. 25-én tartott VII. rendes gyűlés első száma fr. Arnoldnak a „Szent Ágoston társaiyal való bánásmódja” című dolgozata volt. 2. Az újplatonizmus szerepe Szent Ágoston megtérésében. Írta: fr. Flórián. 3. A szentmise áldozati jellege, szerzője fr. Otmár.

Jún 13-án d. e. 10 órakor ünnepélyes ülést tartottunk Főtisztelendő P. Unghváry Antal exminiszter nevenapja alkalmából. Az ünnepi gyűlés tárgysorozata a következő volt: 1. P. Engelbert: En gratulemur... négy szóllamú férfikarra írt eneke, előadta a Teológia énekkara. 2. Üdvözlő beszédet mondott fr. Otmár. 3. Szent Antal engedelmessége. Írta és felolvasta: fr. Ottokár. 4. K. Pikéthy: Ite missa est. Harmóniumon előadta: P. Engelbert. 5. Mindszenty G.: Szent Antal beszéde a halakhoz. Szavalta: fr. Benjámín. 6. Jó atyánkért esdeklünk... énekelték a jelenlévők.

Az elmúlt három hónap alatt az elméleti szakosztály négy, az irodalmi három és a gyakorlati két gyűlést tartott.

Fr. Oszkár
krónikás

Életünkben

Az ápr. 5-én tartott lelkigyakorlaton a ferences lelkiség kifejlődésének porciunkulai állomásáról elmélkedtünk. Szent Ferenc atyánknak nemes törekvésekkel telt lelke itt kapta meg a végleges eligazítást. Itt értette meg, hogy az evangélium tökéletes megvalósítására szerzetesrendet kell alapítania, és ezzel megreformálnia az Egyház bajait. A Porciunkula kápolnából Szűz Mária anyai palástja alatt indul el a ferencesek apostoli küldetése, mely a reformot önmagán kezdte. Itt tehát két gondolatot kapunk Szent Ferenc atyántól:

1.) önmagam megreformálását a keresztre feszített Üdvözítő szellemében; 2.) ezzel a megnevesített lelkülettel az imádott isteni Gondviselés által számomra kijelölt munkatéren apostolkodjam az evangélium szellemében.

Húsvétkor Beda testvérünk itthon volt néhány napig. A kolostor magánya és a testvéri közösség után annyira sóvárgó jó testvérünk a szeretet meleg légkörében és jókedvben kellemesen eltöltött idő után fájo szívvel, de megnyugodva tért vissza a szanatóriumba, ahova egészségének helyreállítása céljából az engedelmesség rendelte. — A szent ünnepek alatt P. Engelbert Jászberényben, P. Vitális Hatvanban voltak kisegíteni.

Ápr. 24-én Ft. P. Antal exminis-ter, studium praefectus szünetet engedélyezett, hogy a nagyheti fáradalmakat jobban kipihenhessük.

A májusi lelkigyakorlat tárgya a ferences lelkület apostolkodását ölelte fel. Szent Atyánk azt kívánja fiaitól, hogy a világtól elvonulva éljék át az evangéliumot, azután hirdessék másoknak. A ferences apostolság különös területe a misszió. Az emberiségnek ez a nagy jótéteménye azonban csak akkor lesz áldásos, ha a belső életet a szabályok áldozatos megtartása, a külsőt az önmagát feledő apostolság jellemzi.

Május 4-én Szaniszló testvérünk az Úr Jézusban elhunyt édesapja temetésére hazautazott. Testvéri részvétellel osztoztunk gyászában és imádkoztunk az élők és holtak Urához, hogy a megboldogultat mielőbb boldogító szinelátására méltatni kegyeskedjék.

Május 19-én az ifjúság nagy pártfogóját P. Kelemen köszönthettük szerény

körünkben, aki sajnos csak fél napot töltött közöttünk P. Lőrinc németországi atyával együtt. P. Lőrincnek törő-metszett ferences egyénisége lelkesítőleg hatott ránk, és ha nyelvét nem is értettük mindannyian, lelkünk mégis találkozott.

Máj. 23-án reggel lelkesedéssel vágtunk neki a húsz kilométeres útnak, hogy Ft. Tóth Balázs rózsaszentmártoni plébános úr szíves meghívásának engedve meglátogassuk a régi Fancsall. Kellemesen hatott ránk, hogy a Ft. Plébános úrral a falu népe is mindent megtett szeretetének kimutatására. A szokásos májusi ájtatosságunkat is ott tartottuk meg. A szíves vendéglátásért a Ft. Plébános úrnak ezután is hálás szívvel köszönetet mondtunk.

Pünkösöd három napján hagyományos szokás szerint szentségimadás volt templomunkban. Minden alkalommal P. Magiszter tartott mélyen szántó szentbeszédet. A triduumot könyörgő körmenettel fejeztük be, melyet jó papokért ajánlottunk fel.

Jun. 13-án egy szívvel egy lélekkel sereglettünk szeretett Ft. Exminis-ter Atyánk köré kedves Védőszen-tjének ünnepén, melyet velünk együtt ültek meg Ft. P. Provinciális, P. Oswald exminis-ter, Ft. Nádassy Ferenc a mátrai „Horthy Miklós szanatórium lelkésze, P. Lőrinc szolnoki, P. Marián salgótarjani, P. Teodóz hatvani házfőnök-atyák és P. Kázmér. Örömről külön nyomtatékot adott az a ritka alkalom, hogy szeretett Főatyánk az elmúlt félévvel tanári működésének hatvanadik félévét fejezte be. Érezzük, hogy különösen mi tartozunk neki nagy hálával azért a nagylelkűségért, mellyel mély tudásából, gazdag élettapasztalataiból nap-nap után részesít bennünket. Hálánk jeléül csak a Szentírás szavait tudjuk ismételni: akik másokat az igazságra oktatnak fényleni fognak, mint a nap az Isten országában!

Május 31, jún. 1; 7, 8; 17, 18 napjain tartottuk évvégi vizsgáinkat, melyeken Ft. P. Antal exminis-ter, studium praefectus elnökölt. A felsősök ágazatos hittanból, egyházjog-, liturgia-, és szentírásból; az alsósok egyháztörténelem-, patológia-, alapvető hittan- és erkölcsstanból vizsgáztak.

Jászberényi krónika.

Április 8—13-ig katolikus hét volt városunkban, melynek rendezésében tartott előadásokat valamennyien meghallgattuk. P. Kiss Szaléz magiszterünk a család és a nevelés problémáival foglalkozott. P. Dán Ince OFM. az 500 éves Temesvári Pelbátról emlékezett meg klasszikus felolvasásával. Az utolsó előadáson a kiváló szociológus, Mihelics Vid dr. magasszínvonalú előadásával a katolikus hét befejeződött.

Mihelics Vid klerikátunkban is megjelent és a társadalomtudomány alapvető tételeiről festett előttünk világos képet.

Ápr. 14-én érkezett meg Gyöngyösről P. Engelbert, hogy a nagyheti szertartásoknál segédkezzen és minket énekre tanítson.

Május 19. Igen kellemes meglepetést szerzett számunkra Kelemen atya, aki hivatalos útja alkalmával magával hozta Berlinből P. Lőrincet, a berlini terciáriusok igazgatóját. A fiatal német páter nagyon jól érezte magát nálunk és több fénykép-felvételt készített a klerikátról.

Máj. 27-én kezdődtek meg a második félévi számadásaink és pedig a következő sorrendben: május 27—28 ontologia, június 3—4 kozmologia, 11—12 historia, 18—19 szociologia. A vizsgákon részben Ft. P. Provinciális, részben Ft. P. Antal Exm. Stud. Prefektus elnökölt.

Máj. 29. Zárdánk nagy jötevője, Özv. Gosztonyi Aladárné bárónő meghívásának tettünk eleget és kísértünk Kerekudvarra. A méltóságos asszony uzsonnával fogadott, utána pedig gramafonlemezekkel szórakoztatott bennünket.

Jún. 6-án, Quardián atyánk nevenapján hálásan köszöntük meg jóindulatú vezetését és irányítását. Üdvözlésére megjelentek P. Aladár definitor, P. Marián házfőnök, P. Szalvátor és P. Albert.

Fr. Menyhért krónikás.

Üzenetek:

Szombathely. A jubileumi dicsőségekhez jubileumi örömmel fűszerezett, lelket-testet felüdítő vakációt kívánunk. Pax et Bonum!

Vajdahunyad. A szép, vadregényes Erdély ifjú ferences nemzedékére szeretettel gondolunk és a mostani szünidő boldog örömeire Isten áldását kérjük. Salve!

Jászberény. Szeretettel várjuk a teológia szent csarnokába induló testvéreinket. Azoknak pedig, akik még ott maradnak, adjon Isten jó időt, hogy sokat fürdhessenek és sok kegyelmet, hogy ne csak a Zagyvát, hanem az élet tengerét is szerencsésen átúszhassák. Sok pax!

Róma. Damascén atyát tárt karokkal várjuk; neked pedig, Asztrik testvér, ki egyedül hallgatod a tenger mormolását, hazai örömmel teljes vakációt kívánunk. Pax!

Tartalom :**Tanulmányok :**

1. Fr. Otmár: A szentmise áldozati jellege.
2. Fr. Lucius: A mechanizálás és a társadalmi kérdés.
3. Fr. Metód: Renaissance-kor és Madonnái.
4. Fr. Flórián: Az újplatonizmus szerepe Szent Ágoston megtérésében.

Költemények :

5. Fr. Béda: Meddig kacag még a sátán ?
6. Fr. Béda: Üzenetek az ormok.
7. Fr. Béda: Megesküdtem az Úrnak.
8. Fr. Béda: Sokszor kerestelek.

Tárca :

- Fr. Metód: Az igazi győzelem. (Folyt.)
Fr. Othmár: Figyelő.
Fr. Oszkár: Életünkből.
Fr. Menyhért: Jászberényi krónika.
Üzenetek.
-

— Kézirat gyanánt.

Kiadásért felel a gyöngyösi Ferences Teológia.

Kapisztrán-nyomda Vác.

Művezető: Farkass Károly.